

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยใน ด้านบริหาร ประกอบด้วย นโยบาย หลักสูตร บุคลากร สภาพแวดล้อม และงบประมาณ และด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ประกอบด้วย การวางแผนและเตรียมการสอน การจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ สภาพแวดล้อมภายใน และการวัดและประเมินผล ของโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร จำนวน 169 คน ครูที่สอนระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงอนุบาล 3 ระดับละ 1 คน จำนวน 507 คน รวมทั้งสิ้น 676 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวัฒนธรรมไทยและปัญหาในการจัดการเรียนการสอนวัฒนธรรมไทยในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย โดยผ่านการตรวจแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่และคำนวณหาค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหาร

ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง (87.0) และมีอายุระหว่าง 41-45 ปี (28.6) มีวุฒิการศึกษาชั้นสูงสุดระดับปริญญาตรี (61.7) ผู้บริหารส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งผู้บริหาร มากกว่า 15 ปี (50.6) และไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมหรือการอบรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย (61.7) โดยผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าวัฒนธรรมมีความสำคัญต่อชีวิตตนเอง (57.1) และชีวิตเด็กมาก (50.6) และมีความคิดเห็นว่าจำเป็น มากที่สุด ที่จะจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในระดับอนุบาล (46.8)

ข้อมูลทั่วไปของครู

ครูอนุบาล ในกรุงเทพมหานคร เป็นเพศหญิง (98.0) มีอายุระหว่าง 26-30 ปี (24.0) มีการศึกษาขั้นสูงสุดระดับปริญญาตรี (67.0) มีประสบการณ์ในการทำอาชีพครู 6-10 ปี (27.7) และมีประสบการณ์การสอนระดับอนุบาล ต่ำกว่า 6 ปี (35.2) และส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมไทย (83.6)

ครูอนุบาลส่วนใหญ่ มีการจัดเนื้อหา หลักสูตรเกี่ยวกับการส่งเสริมวัฒนธรรมไทย (96.9) และมีความคิดเห็นว่าการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยมีความสำคัญต่อชีวิตตนเอง มากที่สุด (49.1) และมีความสำคัญต่อชีวิตเด็กในระดับมาก (50.0) และเห็นว่ามีค่าจำเป็นมากที่สุดที่จะต้องมีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในระดับอนุบาล (49.3) และไม่เคยมีประสบการณ์เข้าร่วมกิจกรรมประชุม/อบรม/สัมมนาเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย (83.6)

การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ด้านการบริหาร นโยบาย

การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ด้านการบริหาร นโยบาย โรงเรียนได้ให้ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองวางแผนและกำหนดนโยบายในการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน (50.6) ซึ่งเป็นวิธีที่ทำให้การจัดการเรียนการสอนนั้นได้ผล (92.9) โดยจะเน้นให้เด็กเกิดความรักและความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไทย (84.4) นอกจากนี้ทางโรงเรียนยังมีการจัดอบรมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนมีความเข้าใจในนโยบาย (72.7)

ปัญหาที่พบ ด้านการบริหาร นโยบาย พบว่า ผู้ปกครองไม่ตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมไทย(29.9) ส่วนแนวทางการแก้ไขปัญหา คือ เชิญผู้ปกครองเข้าร่วมการประชุมเพื่อทำความเข้าใจ โดยมีการดำเนินการจัดอบรม สัมมนา ชี้แจงอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีรูปแบบของนโยบายที่ ชัดเจนขึ้น

การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ด้านการบริหาร หลักสูตร

หลักสูตรที่โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้กัน เป็นหลักสูตรที่โรงเรียนจัดทำขึ้นเอง (60.4) โดยมีการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทและชุมชนปานกลาง (62.3) หลักสูตรมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย ร้อยละ 20 –40 (33.8) เมื่อเทียบกับเนื้อหาส่วนอื่นๆ สำหรับโรงเรียนอนุบาลที่ไม่ได้จัดทำหลักสูตรที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยขึ้นเอง ส่วนใหญ่จะสอนวัฒนธรรมไทยตามเนื้อหาหลักสูตรที่สอดแทรกวัฒนธรรมไทยเอาไว้ (46.1) นอกจากนี้โรงเรียนยังมีการประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ (88.3) ด้วยวิธีการศึกษาพัฒนาการของเด็ก (72.7)

ส่วนด้านการจัดเนื้อหาโรงเรียนจะให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมไทยในด้านภาษาและวรรณกรรม มารยาท การแต่งกาย ประเพณีและพิธีทางศาสนาและการแสดงและการละเล่น อยู่ใน

ระดับมาก (44.8, 50.6, 57.8 และ 44.2 ตามลำดับ) ส่วนในด้านศิลปกรรม โรงเรียนได้ในความสำคัญในการจัดเนื้อหาในระดับปานกลาง (53.9) โดยเนื้อหาที่ส่งเสริมทั้งด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านมารยาท ด้านการแต่งกาย ด้านประเพณีและพิธีทางศาสนา ด้านศิลปกรรมและด้านการแสดงและการละเล่นจะเน้นทักษะในด้านการปฏิบัติทั้งหมด (36.6, 97.4, 68.2, 74.0, 77.9 และ 90.3 ตามลำดับ)

ปัญหาที่พบ ด้านการบริหาร หลักสูตร พบว่า ครูไม่สามารถประยุกต์แผนการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับท้องถิ่นหรือชุมชน (41.6) ส่วนแนวทางการแก้ไขปัญหา คือ การปรับปรุงหลักสูตรเป็นระยะๆ และมีการจัดอบรม ส่งเสริมความรู้ให้กับครูจะได้สามารถประยุกต์การใช้หลักสูตรได้ และควรจะมีการจัดอบรมเสริมความรู้วัฒนธรรมไทยด้านต่างๆ ให้กับครูตามความถนัดและความสนใจ

การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ด้านการบริหาร บุคลากร

โรงเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ไม่มีการจัดการคัดเลือกบุคลากรที่จะสอนวัฒนธรรมไทยโดยตรง (55.8) โดยส่วนใหญ่จะเลือกจากบุคลากรที่มีทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทยมาสอน (64.3)

นอกจากนี้ทางโรงเรียนมีการจัดการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านวัฒนธรรมไทย (87.7) ด้วยวิธีการจัดเนื้อหาและเอกสารที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยมาให้ศึกษา (63.6) โดยบุคคลที่มีส่วนร่วมในการริเริ่มกิจกรรมการพัฒนาและส่งเสริมบุคลากรส่วนมากจะเป็น ครูและผู้บริหาร (51.3)

ปัญหาที่พบ ด้านการบริหาร บุคลากร พบว่า บุคลากรขาดความรู้ความสามารถในการสอนวัฒนธรรมไทย (41.6) และบุคลากรสนใจในกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาแต่ไม่มีเวลาเข้าร่วม (37.0) ส่วนแนวทางการแก้ไขปัญหา คือ การจัดการศึกษา สรรวจความต้องการและความสนใจของบุคลากรแต่ละคนและจัดการอบรมตามความสนใจ สนับสนุนให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ควรมีการพูดคุย อบรม สัมมนาหรือหาผู้รู้ด้านวัฒนธรรมไทยมาเสริมความรู้ให้กับบุคลากรหรือจัดแหล่งศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมไว้ให้และควรมีการประชุมร่วมมือกันปรับปรุง แก้ไขระหว่างผู้บริหารและบุคลากรเพื่อหาวิธีที่ดีที่สุดในการจัดการอบรมเพื่อให้การอบรมมีประสิทธิภาพมากที่สุด

การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ด้านการบริหาร สภาพแวดล้อม

โรงเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานคร มีการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย (94.2) ด้วยวิธีการให้บุคลากรแต่งกายด้วยชุดไทยหรือผ้าไทย (75.3) ส่วนใหญ่จะใช้รูปภาพเป็นสื่อ

ในการจัดการเรียนการสอน (94.8) และมีการจัดทำและผลิตสื่อต่างๆเอาไว้ใช้เอง(68.2) โดยมีนโยบายในการจัดเก็บเป็นหมวดหมู่เพื่อความสะดวกในการหยิบใช้ (63.0)

ปัญหาที่พบ ด้านการบริหาร สภาพแวดล้อม พบว่า สื่ออุปกรณ์การสอนไม่เพียงพอ (31.2) ส่วนแนวทางแก้ไขปัญหา คือ การสับเปลี่ยน หมุนเวียนสื่อการสอน วางแผนการใช้สื่อต่างๆให้คุ้มค่าและถูกวิธีและผลิตสื่อการสอนเอาไว้ใช้เองด้วยวัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังขอความร่วมมือจากผู้ปกครองและเด็กให้ร่วมกันนำมาจากบ้าน

การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ด้านการบริหาร งบประมาณ
 งบประมาณในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยส่วนใหญ่มาจาก เงินที่เก็บจากเด็กนักเรียน (76.0) ซึ่งจะนำไปใช้ในการซื้อสื่อ อุปกรณ์การสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย (86.4)

ปัญหาที่พบ ด้านการบริหาร งบประมาณ พบว่า งบประมาณไม่เพียงพอ(53:9) ส่วนแนวทางแก้ไขปัญหา คือ การขอความร่วมมือจากผู้ปกครองและเลือกใช้ตัดแปลงของหรือวัสดุที่มีอยู่แล้วหรือนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้

สรุปภาพรวมของการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ด้านการบริหาร

การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยด้านการบริหาร นโยบาย ทางโรงเรียนได้มีการให้ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย โดยจะเน้นให้เด็กเกิดความรักและความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไทย ด้านหลักสูตร หลักสูตรที่ใช้ในการส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ทางโรงเรียนส่วนใหญ่ใช้เป็นหลักสูตรที่โรงเรียนจัดทำขึ้นเอง ด้านบุคลากร ทางโรงเรียนไม่มีการคัดเลือกบุคลากรที่จะมาสอนวัฒนธรรมไทยโดยตรงมาสอน แต่จะคัดเลือกบุคลากรที่มีทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทยมาสอน ด้านสภาพแวดล้อม โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยด้วยการให้บุคลากรในโรงเรียนแต่งกายด้วยชุดไทยหรือผ้าไทย ด้านงบประมาณ โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยโดยเฉพาะ และงบประมาณที่นำมาใช้ในการส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ส่วนใหญ่มาจากค่าเล่าเรียนของนักเรียนซึ่งนำไปใช้ในการซื้อสื่อ อุปกรณ์การสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

ปัญหาที่พบ ด้านนโยบาย พบว่า ผู้ปกครองไม่ตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมไทย ด้านหลักสูตร พบว่า ครูไม่สามารถประยุกต์แผนการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับท้องถิ่นหรือชุมชน ด้านบุคลากร พบว่า บุคลากรขาดความรู้ความสามารถในการสอนวัฒนธรรมไทย และบุคลากรสนใจในกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาแต่ไม่มีเวลาเข้าร่วม ด้านสภาพแวดล้อม พบว่า สื่อ

อุปการณ์การสอนไม่เพียงพอและด้านงบประมาณ พบว่า งบประมาณไม่เพียงพอ ส่วนแนวทางแก้ไขปัญหา ด้านนโยบาย พบว่า ควรจัดการเชิญผู้ปกครองเข้าร่วมการประชุมเพื่อทำความเข้าใจ โดยมีการดำเนินการจัดอบรม สัมมนา ที่แจ่มชัดอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีรูปแบบของนโยบายที่ชัดเจนขึ้น ด้านหลักสูตร ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรเป็นระยะๆ และมีการจัดอบรม ส่งเสริมความรู้ให้กับครูจะได้สามารถประยุกต์การใช้หลักสูตรได้และควรจะมีการจัดอบรมเสริมความรู้วัฒนธรรมไทยด้านต่างๆ ให้กับครูตามความถนัดและความสนใจ ด้านบุคลากร ควรจัดการศึกษา สรรวจความต้องการและความสนใจของบุคลากรแต่ละคนและจัดการอบรมตามความสนใจ สนับสนุนให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ควรมีการพูดคุย อบรม สัมมนาหรือหาผู้รู้ด้านวัฒนธรรมไทยมาเสริมความรู้ให้กับบุคลากรหรือจัดแหล่งศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมไว้ให้และควรมีการประชุมร่วมมือกัน ปรับปรุง แก้ไขระหว่างผู้บริหารและบุคลากรเพื่อหาวิธีที่ดีที่สุดในการจัดการอบรมเพื่อให้การอบรมมีประสิทธิภาพมากที่สุด ด้านสภาพแวดล้อม ควรมีการปรับเปลี่ยน หมุนเวียนสื่อการสอน วางแผนการใช้สื่อต่างๆ ให้คุ้มค่าและถูกวิธีและผลิตสื่อการสอนเอาไว้ใช้เองด้วยวัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังขอความร่วมมือจากผู้ปกครองและเด็กให้ร่วมกันนำมาจากบ้าน ด้านงบประมาณ ควรขอความร่วมมือจากผู้ปกครองและเลือกใช้ตัดแปลงของหรือวัสดุที่มีอยู่แล้วหรือนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้

การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การวางแผนและเตรียมการสอน

ครูอนุบาล มีวิธีการวางแผนและเตรียมการสอนด้วยการช่วยกันจัดทำแผนการสอน (40.0) และมีวิธีการเตรียมตัวเพื่อสอนวัฒนธรรมไทยด้วยการเตรียมสื่อการสอนและกิจกรรม (73.1) นอกจากนี้ครูอนุบาลยังมีการสร้างหน่วยการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยนอกเหนือจากแผนการสอน (74.5) ด้วยการสร้างเกี่ยวกับเรื่องมารยาทไทย (66.2)

ปัญหาที่พบด้านการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ การวางแผนและเตรียมการสอน พบว่า ครูอนุบาลขาดความรู้ในเรื่องเนื้อหาสาระเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย (34.1) ส่วนแนวทางแก้ไขปัญหาคือ ให้ครูศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมในด้านวัฒนธรรมไทยให้มากขึ้น มีการดึงชุมชนหรือบุคคลในท้องถิ่นที่มีความรู้ด้านวัฒนธรรมไทยเข้ามามีส่วนร่วมและควรมีการจัดประชุมปรึกษากันในเรื่องการเขียนแผนการสอน

การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การจัดกิจกรรม

ครูอนุบาล ส่วนใหญ่มีหลักเกณฑ์ในการจัดกิจกรรมด้วยการยึดวัยของผู้เรียนเป็นหลัก (81.9) ส่วนรูปแบบในการจัดกิจกรรม ครูอนุบาลใช้รูปแบบ การเล่านิทาน กลอน เพลง ในการจัดกิจกรรมด้านภาษาและวรรณกรรม มากที่สุด (3,364) กิจกรรมด้านมารยาทไทย ใช้รูปแบบการสาธิต/ครูเป็นแบบอย่างมากที่สุด (3,092) กิจกรรมด้านการแต่งกาย ครูอนุบาลใช้รูปแบบของการสาธิตและครูเป็นแบบอย่างมากที่สุด (3,906) กิจกรรมด้านประเพณีและพิธีทางศาสนา ครูอนุบาลใช้รูปแบบการสอนจากเหตุการณ์ปัจจุบัน เป็นรูปแบบในการสอนมากที่สุด (2,712) ส่วนกิจกรรมด้านศิลปกรรม ครูอนุบาลใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมด้วยการฝึกปฏิบัติมากที่สุด(2,696) และสุดท้าย กิจกรรมด้านการแสดงและการละเล่น ครูอนุบาลใช้รูปแบบของการเล่นเกมในการจัดกิจกรรมมากที่สุด (2,645)

ครูอนุบาลจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในช่วงของกิจกรรมวงกลม (75.3) โดยครูเป็นบุคคลที่มีส่วนในการเลือกกิจกรรม (96.1) ส่วนกิจกรรมที่จัดมากที่สุดคือกิจกรรมที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยด้านมารยาทไทย (93.7)

ครูอนุบาล ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยด้านภาษาและวรรณกรรม (84.1) และบรรลุวัตถุประสงค์ ด้านความรู้ความเข้าใจ (39.5) ด้านการใช้ภาษาได้เหมาะสม (36.7) และด้านความรักความภาคภูมิใจในภาษาไทย ระดับปานกลาง (33.4)

ครูอนุบาล เกือบทั้งหมดมีวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ด้านมารยาทไทย (93.9) และบรรลุวัตถุประสงค์ ด้านความรู้ความเข้าใจ (39.7) ด้านการปฏิบัติ (45.2) และด้านความรักความภาคภูมิใจในมารยาทไทย ระดับมาก (35.6)

ครูอนุบาล ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยด้านการ แต่งกาย (86.5) และบรรลุวัตถุประสงค์ ด้านความรู้ความเข้าใจ (38.6) ด้านการแต่งกายได้อย่างเหมาะสม (36.2) ในระดับปานกลาง และครูอนุบาลส่วนใหญ่ (36.0) บรรลุวัตถุประสงค์ด้านความภาคภูมิใจในการแต่งกายไทย ระดับมาก

ครูอนุบาล เกือบทั้งหมดมีวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ด้านประเพณีและพิธีทางศาสนา (92.4) และบรรลุวัตถุประสงค์ ด้านความรู้ความเข้าใจ (43.7) ด้านการปฏิบัติ (42.1) และด้านความรักความภาคภูมิใจ (53.4) ในประเพณีและพิธีทางศาสนาของ ไทย ระดับปานกลาง

ครูอนุบาล ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยด้าน ศิลปกรรม (67.9) และบรรล่วัตถุประสงค์ ด้านความรู้ความเข้าใจ (41.7) ด้านการปฏิบัติ (35.4) และด้านความรักความภาคภูมิใจ(35.6)ในศิลปกรรมไทย ระดับปานกลาง

ครูอนุบาล ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยด้านการแสดง และการละเล่น (85.2) และบรรล่วัตถุประสงค์ ด้านความรู้ความเข้าใจ (34.7) ด้านการเล่นได้อย่างเหมาะสม (36.5) และด้านความรักความภาคภูมิใจ (33.2) ในการแสดงและการละเล่น ระดับ ปานกลาง นอกจากนี้การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ยังมีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็กในด้านทักษะการปฏิบัติ (81.4)

ปัญหาที่พบด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การจัดกิจกรรม พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูอนุบาลส่วนใหญ่ไม่บรรล่วัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ (56.1) กิจกรรมบางอย่างไม่สามารถจัดได้เพราะเนื้อหายากเกินไป (30.3) และเวลาไม่เพียงพอในการจัดกิจกรรม (35.6) ส่วนแนวทางการแก้ไขปัญหา คือ จัดรูปแบบการเรียนการสอนให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงและจัดให้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเด็ก ครู ผู้ปกครองหรืออาจจะเพิ่มเวลาในการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง

การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์

ครูอนุบาล เกือบทั้งหมดมีการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ด้านวัฒนธรรมไทยให้กับเด็ก (95.9) โดยเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนกำหนดแล้วให้นักเรียนเลือกเข้าร่วม (70.8) ส่วนกิจกรรมที่จัดส่วนมากเป็นกิจกรรมด้านมารยาทไทย (84.1) และจะใช้ช่วงเวลาตอนเช้าก่อนเข้าแถวในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ (58.3)

ครูอนุบาลส่วนใหญ่ ไม่พบปัญหาด้านการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ (68.4)

การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ สภาพแวดล้อมภายใน

ครูอนุบาลส่วนใหญ่ จัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนด้วยการจัดมุมเสริมความรู้ทางด้านภาษา (69.0) บุคคลที่จัดหาสื่อ อุปกรณ์ คือ ครูผู้สอนเอง (55.9) และแหล่งที่มาของสื่อ อุปกรณ์ มาจากครู จัดหาเอง (76.0) ส่วนสื่อ อุปกรณ์ในการเรียนช่วยให้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้เป็นส่วนใหญ่ (49.6) สื่อ อุปกรณ์การสอนที่ใช้ส่วนมาก คือ รูปภาพ (83.0) และใช้มากที่สุดใภาคเรียนที่ผ่านมา คือ ของจริง (43.9) เกณฑ์ในการเลือก สื่อ อุปกรณ์ คือ ความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน (95.4)

ปัญหาที่พบด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านสภาพแวดล้อมภายใน พบว่า สื่อ อุปกรณ์การสอนมีน้อยไม่เพียงพอ (43.0) หายาก ราคาแพง (33.0) ใช้ยากไม่เหมาะสมกับเด็ก (15.3) และไม่ทนทาน เสียหายง่าย (18.8) ส่วนแนวทางการแก้ไขปัญหา คือ ควรมีการวางแผน การใช้สื่อ อุปกรณ์ต่างๆ ในโรงเรียนให้คุ้มค่าและถูกวิธี มีการหมุนเวียนกันใช้ มีการอธิบายวิธีการ ใช้สื่อ อุปกรณ์ก่อนใช้จริง ปลุกฝังเรื่องคุณค่าการรักษาของและมีการผลิตสื่อไว้ใช้เองด้วยการนำ วัสดุในท้องถิ่นมาใช้ จัดทำสื่อให้ทนทานกับการใช้งาน

การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล

ครูอนุบาลส่วนใหญ่มีการวัดและประเมินผลด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน (75.5) โดยมีการวัดและประเมินผลตลอดภาคเรียน (73.1) และครูจํานำผลการวัดและประเมินไปใช้ในการ ปรับปรุงพัฒนาการเรียนของนักเรียน (70.3) ครูอนุบาลส่วนใหญ่ ไม่พบปัญหาในด้านการวัดและ ประเมินผล (59.4)

สรุปภาพรวมการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ด้านการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้

การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ พบ ว่า ครูอนุบาลส่วนใหญ่ มีวิธีการวางแผนและเตรียมการสอนด้วยการช่วยกันจัดทำแผนการสอน และมีวิธีการเตรียมตัวเพื่อสอนวัฒนธรรมไทยด้วยการเตรียมสื่อการสอนและกิจกรรม ด้านการจัด กิจกรรม ครูอนุบาล ใช้รูปแบบ การเล่านิทาน กลอน เพลง ในการจัดกิจกรรมด้านภาษาและ วรรณกรรม มากที่สุด ส่วนกิจกรรมด้านมารยาทไทย ครูอนุบาลใช้รูปแบบการสาธิต/ครูเป็นแบบ อย่างมากที่สุด กิจกรรมด้านการแต่งกาย ครูอนุบาลใช้รูปแบบของการสาธิตและครูเป็นแบบ อย่างมากที่สุด กิจกรรมด้านประเพณีและพิธีทางศาสนา ครูอนุบาลใช้รูปแบบการสอนจาก เหตุการณ์ปัจจุบัน เป็นรูปแบบในการสอนมากที่สุด ส่วนกิจกรรมด้านศิลปกรรม ครูอนุบาลใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมด้วยการฝึกปฏิบัติมากที่สุด และสุดท้าย กิจกรรมด้านการแสดงและ การละเล่น ครูอนุบาลใช้รูปแบบของการเล่นเกมในการจัดกิจกรรมมากที่สุด ด้านการจัดกิจกรรม เสริมประสบการณ์ เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนกำหนดแล้วให้นักเรียนเลือกเข้าร่วม ส่วนกิจกรรมที่จัด ส่วนมากเป็นกิจกรรมด้านมารยาทไทย ด้านสภาพแวดล้อมภายใน ครูอนุบาลจัดบรรยากาศใน ห้องเรียนด้วยการจัดมุมเสริมความรู้ทางด้านภาษา สื่อ อุปกรณ์การสอนที่ใช้ส่วนมาก คือ รูปภาพ โดยอาศัยความเหมาะสมกับวัยผู้เรียนเป็นหลักในการเลือก ด้านการวัดและประเมินผล ครูอนุบาล

ส่วนใหญ่มีการวัดและประเมินผลด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน โดยมีการวัดและประเมินผลตลอดภาคเรียน

ปัญหาที่พบด้านการวางแผนและเตรียมการสอน พบว่า ครูอนุบาลขาดความรู้ในเรื่องเนื้อหาสาระเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย ด้านการจัดกิจกรรม พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูอนุบาลส่วนใหญ่ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ กิจกรรมบางอย่างไม่สามารถจัดได้เพราะเนื้อหายากเกินไป และเวลาไม่เพียงพอในการจัดกิจกรรม ด้านสภาพแวดล้อมภายใน พบว่า สื่ออุปกรณ์การสอนมีน้อยไม่เพียงพอ หายาก ราคาแพง ใ้ยากไม่เหมาะสมกับเด็ก และไม่ทนทานเสียหายง่าย ส่วนแนวทางการแก้ไขปัญหา ด้านการวางแผนและเตรียมการสอน คือ การให้ครูศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมในด้านวัฒนธรรมไทยให้มากขึ้น มีการตั้งชุมชนหรือบุคคลในท้องถิ่นที่มีความรู้ด้านวัฒนธรรมไทยเข้ามามีส่วนร่วมและควรมีการจัดประชุมปรึกษากันในเรื่องการเขียนแผนการสอน ด้านการจัดกิจกรรม คือ การจัดรูปแบบการเรียนการสอนให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงและจัดให้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเด็ก ครู ผู้ปกครองหรืออาจจะเพิ่มเวลาในการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง ด้านบรรยากาศ สื่อและอุปกรณ์ คือ ควรมีการวางแผนการใช้สื่ออุปกรณ์ต่างๆ ในโรงเรียนให้คุ้มค่าและถูกวิธี มีการหมุนเวียนกันใช้ มีการอธิบายวิธีการใช้สื่ออุปกรณ์ก่อนใช้จริง ปลูกฝังเรื่องคุณค่าการรักษาของและมีการผลิตสื่อไว้ใช้เองด้วยการนำวัสดุในท้องถิ่นมาใช้ จัดทำสื่อให้ทนทานกับการใช้งาน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จากการสังเกต การสำรวจ และการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูโรงเรียนกรณีตัวอย่าง 4 โรงเรียน

ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหาร

ผู้บริหารเป็นเพศหญิง (4) มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท (2) และระดับปริญญาตรี (2) มีประสบการณ์ในด้านการบริหาร น้อยกว่า 6 ปี (2) ประสบการณ์การบริหาร 11-15 ปี (1) และมากกว่า 15 ปี (1)

ข้อมูลทั่วไปของครูที่สัมภาษณ์

ครูที่ให้สัมภาษณ์เป็นเพศหญิง (12) มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า (1) ระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า (2) และระดับปริญญาตรี (9) โดยมีประสบการณ์ในการสอน น้อยกว่า 6 ปี (3) ประสบการณ์ในการสอน 6-10 ปี (4) ประสบการณ์ในการสอน 11-15 ปี (2) และประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 15 ปี (3)

ข้อมูลทั่วไปของครูที่สังเกต

ครูที่ให้สังเกตเป็นเพศหญิง (4) มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า (1) และระดับปริญญาตรี (3) โดยมีประสบการณ์ในการสอน 6-10 ปี (2) ประสบการณ์ในการสอน 11-15 ปี (1) และประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 15 ปี (1)

นโยบายและเป้าหมายในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

วัฒนธรรมถือว่าเป็นวิถีชีวิตที่ดำรงซึ่งขึ้นอยู่กับแต่ละเชื้อชาติ แต่ละท้องถิ่นซึ่งจะแตกต่างกันออกไป (1) นอกจากนี้วัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมตะวันตกค่อนข้างจะห่างกัน ทั้งในด้านความคิด การดำรงชีวิต (3)

การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยนั้น โรงเรียนได้กำหนดเป้าหมายในด้านวัฒนธรรมไทยให้กับเด็ก คือ ให้เด็กได้เรียนรู้ชีวิตจริง ตามธรรมชาติ (1) สืบสาน ดำรงความเป็นไทย (4) เห็นภูมิปัญญาของชาติและจุดมุ่งหมายของภูมิปัญญานั้นๆ (1) มีคุณธรรมจริยธรรม (1) มีมารยาท (2) เห็นคุณค่าการแต่งกายไทย (1) และสามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น (1) โดยใช้วิธีการให้ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ (4) การเรียนรู้จากสิ่งที่ใกล้ตัว (2) ให้เด็กรู้จักคิดวิเคราะห์ โดยมีการอธิบาย เปรียบเทียบ พูดยกตัวอย่าง (1) รวมทั้งการไปทัศนศึกษา (1)

เป้าหมายที่โรงเรียนได้กำหนดไว้ให้กับครูในการส่งเสริมวัฒนธรรมไทย คือ การให้ครูเป็นแบบอย่างที่ดี (4) มีการวางแผนการจัดการเรียนให้สอดคล้องกับความเป็นไทย จากสิ่งที่ใกล้ตัวในชีวิตประจำวัน (4)

ส่วนเป้าหมายที่ทางโรงเรียนได้วางไว้สำหรับผู้ปกครอง คือ ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกิจกรรมทางโรงเรียน (4) และยอมรับว่าเรื่องวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่สำคัญที่เด็กควรจะได้เรียนรู้ ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี (4) และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยให้สอดคล้องกับทางโรงเรียนซึ่งวิธีการที่ใช้ในการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยสำหรับผู้ปกครอง คือ จะเป็นการพูดคุย พบปะและให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น (4) และการสื่อสารกันทางจดหมาย (2)

หลักสูตรและเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

หลักสูตร เนื้อหาในการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยที่ทางโรงเรียนปลูกฝังให้แก่เด็ก มักจะเป็นสิ่งที่อยู่ในวิถีชีวิตประจำวันของเด็ก เป็นสิ่งที่ใกล้ตัวที่เด็กพบอยู่บ่อยๆ (4) บ้างยี่สิบ (1) และบางครั้งก็ขึ้นอยู่กับความสนใจของครูและเด็กในขณะนั้นด้วย (1)

สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน อาคารเรียนมีการตกแต่งด้วยวัสดุที่บ่งบอกความเป็นไทย (4) จัดอุปกรณ์และเครื่องเล่นที่เป็นการเล่นของไทย (2) อีกทั้งทางโรงเรียนได้ตั้งบูชาพระพุทธรูป รูปพระมหากษัตริย์ (4) นอกจากนี้ยังมีสวนสมุนไพร (1) สวนต้นไม้ในวรรณคดี (1) บุคลากรภายในโรงเรียนและนักเรียนแต่งกายด้วยชุดผ้าไทย (4) มีการจัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยภายนอกห้องเรียน (4)

สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนและการจัดบรรยากาศต่างๆ ครูได้จัดภาพเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย (4) มีการติดบทสวดมนต์เป็นแผ่นผ้าฝ้ายใหญ่ในห้องเรียน (1) มีพระพุทธรูป (4) และธงชาติไทย (2) รูปพระมหากษัตริย์ (1) มีการตกแต่งห้องเรียนด้วยวัสดุที่บ่งบอกความเป็นไทย (3) อีกทั้งในห้องเรียนยังตกแต่งด้วยเครื่องดนตรีไทย (3) มีเทปเพลงไทย นิทานพื้นบ้านและเทปบทสวดมนต์ (3) และครูยังใช้สื่อการเรียนการสอนที่เป็นภูมิปัญญาไทย (4)

ส่วนบอร์ดที่แสดงผลงานเด็กนั้นได้จัดแสดงผลงานที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมด้านภาษาและวรรณกรรมซึ่งเป็นงานเขียนต่างๆที่เกิดจากการร่วมกิจกรรมของเด็ก (3) นอกจากนี้ยังมีผลงานวัฒนธรรมไทยด้านศิลปกรรม (2) และวัฒนธรรมไทยด้านประเพณีและพิธีทางศาสนา (2)

ส่วนบอร์ดเนื้อหาที่ครูได้จัดทำขึ้นนั้นเป็นการแสดงเนื้อหาวัฒนธรรมไทยด้านภาษาและวรรณกรรม (2) ด้านประเพณีและพิธีทางศาสนา (1) และมีการจัดมุมหนังสือในห้องเรียนเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยด้านต่างๆไว้ด้วย (4)

การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

การจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยนั้น โรงเรียนเห็นว่าโดยทั่วไปนั้น เด็กจะต้องได้ใช้ในชีวิตรประจำวันมากกว่าตามโอกาส (2) เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้และปฏิบัติเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยอย่างสม่ำเสมอจนเกิดความเคยชิน (2) โดยการให้ครูเป็นแบบอย่างที่ดี (4) การให้ครูอธิบายสาธิตและให้เด็กปฏิบัติตาม (2) หรือการจัดศูนย์การเรียนรู้ (2) ซึ่งวัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมนั้นจะเป็นวัฒนธรรมไทยด้านภาษาและวรรณกรรม (4) ด้านมารยาทไทย (4) ด้านการแต่งกาย (1) ด้านประเพณีและพิธีทางศาสนา (4) ด้านศิลปกรรม (2) และด้านการแสดงและการละเล่นของไทย (1)

การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในแต่ละครั้ง ครูผู้สอนจะเตรียมตัว ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจาก ตำรา ห้องสมุด (4) จากผู้ปกครอง ผู้รู้ วิทยากร (4) จากประสบการณ์เดิมของตนเอง (3) การไปทัศนศึกษาสถานที่จริง (1) และจากวิถีชีวิตรอบๆโรงเรียน (1)

การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์

นอกจากการจัดกิจกรรมที่เป็นหลักในช่วงเวลาเรียนแล้ว ทางโรงเรียนยังได้มีการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ด้านวัฒนธรรมไทยให้กับเด็กด้วยในช่วงเย็นหลังเลิกเรียน (3) ซึ่งนักเรียนสามารถเลือกเรียนได้หากสนใจ (3) นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยตามโอกาสต่างๆทางศาสนา (4) และการจัดทัศนศึกษาร่วมกับครอบครัว ตามสถานที่ทางประวัติศาสตร์ของไทย (2)

การพัฒนาบุคลากรครูและผู้ปกครอง

บุคลากรในโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยนั้นประสบความสำเร็จซึ่งทางโรงเรียนได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรเป็นอย่างมาก โดยทางโรงเรียนได้พัฒนาบุคลากรให้ รู้จักวิเคราะห์ตัวเอง มีการอบรมจิต (2) ทั้งยังสนับสนุนให้ครูเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก (1) มีการจัดพระสงฆ์ ผู้ปกครองและวิทยากรมาให้ความรู้ (3) นอกจากนี้ยังมีการจัดประชุมร่วมกันเพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติการสอนวัฒนธรรมไทยด้วย (1)

ปัญหาที่พบประการที่สาม คือ ในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย คือ ครูจะคาดหวังกับเด็กมากเกินไปซึ่งบางสิ่งก็ยังไม่เหมาะสมกับวัย (1) ซึ่งครูจะต้องหาวิธีการประยุกต์ให้เหมาะสมกับเด็ก

ปัญหาประการที่สี่ คือ สื่อต่างๆที่มีความรุนแรง (2) เช่น รายการโทรทัศน์ ซึ่งครูจะนำสิ่งที่เด็กเห็นมาวิเคราะห์ พูดคุยให้เด็กเห็นถึงสิ่งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม

ปัญหาประการสุดท้าย คือ ความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันของบุคลากรในแนวทางที่โรงเรียนปฏิบัติ (1) ซึ่งทางโรงเรียนต้องอาศัยความร่วมมือ ค่อยๆปรับ ซึ่งก็ต้องใช้เวลาปรับเปลี่ยนไปเรื่อยๆ ในที่สุดเขาก็จะเห็นคุณค่าในสิ่งที่เกิดขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่องสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายได้ ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ด้านการบริหาร นโยบาย ซึ่งนโยบายส่วนใหญ่ที่ทางโรงเรียนจัดให้กับเด็กนั้น ค่อนข้างจะเน้นไปทางวัฒนธรรมด้านวัตถุเป็นส่วนมาก แต่ก็จะมีบ้างที่ทางโรงเรียนจะคอยสอดแทรกวัฒนธรรมด้านจิตใจซึ่งส่วนมากจะเป็นในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม โดยทางโรงเรียนจะไม่ได้สอนโดยตรง แต่จะเป็นการสอดแทรกอยู่ตลอดเวลาทั้งวัน ทั้งนี้ผู้วิจัยมองว่าวัฒนธรรมด้านวัตถุเป็นสิ่งที่เด็กในวัยนี้สามารถเห็นได้ชัดเจนเป็นสิ่งที่ป็นรูปธรรมและเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความเป็นเอกลักษณ์ เมื่อเทียบกับวัฒนธรรมด้านจิตใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่ป็นรูปธรรม ที่เด็กจะเข้าถึงได้ยากกว่า แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ในการส่งเสริมวัฒนธรรมก็ควรจะส่งเสริมให้สอดคล้องกันไปทั้ง 2 ด้าน คือทั้งทางด้านวัตถุ ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของชาตินั้นๆและทางด้านจิตใจ ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงแบบอย่างอันดีงามประจำชาติและเป็นสิ่งที่ช่วยบรรเทาความวุ่นวายในสังคมด้วย

2. การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ด้านการบริหาร หลักสูตร โดยหลักสูตรที่โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้กัน เป็นหลักสูตรที่โรงเรียนจัดทำขึ้นเอง โดยมีการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทและชุมชนปานกลาง ดังที่ อภิสมัย วุฒิพรพงษ์ (2540) ได้สรุปว่า หลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดขึ้น เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมที่ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและเป้าหมายของการพัฒนาเด็กในระดับอนุบาล ดังนั้นควรเปิดโอกาสให้ผู้ที่นำหลักสูตรไปใช้ สามารถที่จะปรับปรุง ดัดแปลง เพิ่มเติมให้เหมาะสมกับสถานสภาพของเด็ก สภาพแวดล้อม งบประมาณ ชุมชน วัฒนธรรม ฯลฯ ทั้งนี้โดยยึดเด็กเป็นหลักและสุริย์ มุสิกะ (2542) ได้สรุปว่า หลักสูตรที่ดีต้อง

ส่วนผู้ปกครอง ทางโรงเรียนได้เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองสามารถเข้ามาร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น (4) อีกทั้งยังสามารถเข้ามาดูและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนนั้นๆ ด้วย (1)

งบประมาณในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

งบประมาณที่โรงเรียนใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยเป็นงบที่ได้จากส่วนกลางโดยไม่มีการแบ่งสำหรับวัฒนธรรมไทยโดยเฉพาะ (4) โดยส่วนใหญ่จะได้มาจากค่าเล่าเรียนของเด็กนักเรียน (4) และขอบริจาคจากผู้ปกครองหรือครูผลิตเอง (4)

ผลที่ได้จากการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

จากการที่ได้จัดการเรียนการสอนที่ผ่านมา ทางโรงเรียนได้ประเมินผล ว่าบรรลุเป้าหมายร้อยละ 80 – 90 (2) และบรรลุเป้าหมายพอสมควร (2) แต่ก็ต้องค่อยๆ เป็นค่อยๆ ไปจะสังเกตได้จากทั้งตัวเด็กรู้จักใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย (1) ดำรงชีวิตเข้าสู่ธรรมชาติ (1) ดูแลตัวเองและสังคมได้ (3) และสามารถนำสิ่งที่สอนมาปฏิบัติ (2)

ส่วนครูมองเห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวเด็กคือ เด็กจะมีสมาธิ จดจ่อกับงานมากขึ้น (2) มีระเบียบวินัย (3) มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (2) มีมารยาทดีขึ้น (3) มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ (1) และสามารถคิดวิเคราะห์ถึงสิ่งที่มีคุณค่าต่อตนเอง (1)

นอกจากนี้ทางผู้ปกครองก็สังเกตเห็นถึงพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของเด็กว่ามีมารยาทมากขึ้น (2) และยังช่วยทำงานที่บ้านอีกด้วย (1)

ปัญหาและแนวทางแก้ไข

ปัญหาที่พบในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย คือ กิจกรรมบางอย่างไม่เหมาะกับเด็กเพราะยากเกินไป (1) ซึ่งทางโรงเรียนก็จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการจัดกิจกรรมให้ง่ายขึ้น จัดให้เหมาะกับวัยของเด็ก

ปัญหาประการที่สอง คือ ผู้ปกครองบางท่านจะไม่ค่อยมีเวลาให้กับลูกซึ่งไม่มีโอกาสได้ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยเท่าที่ควร ไม่สนใจและไม่ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี (4) ทำให้เด็กไม่เห็นความสำคัญ ปฏิบัติเฉพาะที่โรงเรียนเมื่อกลับไปบ้านจะไม่ปฏิบัติ (2) แนวทางแก้ไขปัญหาลักษณะนี้คือ ติดต่อ พูดคุยกับผู้ปกครองเมื่อพบปัญหาต่างๆ ที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับตัวเด็ก พร้อมกับนำมาสรุปและประเมินพัฒนาการด้านวัฒนธรรม พยายามให้ผู้ปกครองสร้างกฎที่บ้านเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องระหว่างบ้านและโรงเรียน

จัดเป็นของเฉพาะเป็นของโรงเรียน และจัดโดยผู้เรียนเองจึงจะสอดคล้องกับความต้องการ โรงเรียนมีการประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ ด้วยวิธีการศึกษาพัฒนาการของเด็ก จากการศึกษา โรงเรียนกรณีตัวอย่าง พบว่า หลักสูตร เนื้อหาในการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยที่ทาง โรงเรียนปลูกฝัง ให้แก่เด็ก มักจะเป็นสิ่งที่อยู่ในวิถีชีวิตประจำวันของเด็ก เป็นสิ่งที่ใกล้ตัวที่เด็กพบอยู่บ่อยๆ ปัจจัยสี่ และบางครั้งก็ขึ้นอยู่กับความสนใจของครูและเด็กในขณะนั้นด้วย ดังที่ ณรงค์ เสงี่ยมประชา (2539) เสนอว่า วัฒนธรรมที่ควรส่งเสริมมักจะเป็นเรื่องที่ใกล้ตัว เช่นเรื่อง ที่อยู่อาศัยแบบเรือนไทย การกินอาหาร การแต่งกายไทย การใช้สินค้าที่ผลิตโดยคนไทย เป็นต้น

ปัญหาที่พบในด้านการบริหาร หลักสูตร คือ ครูไม่สามารถประยุกต์แผนการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับท้องถิ่นหรือชุมชน ดังที่ ปรีดา บุญยโหดระ (2539) ได้กล่าวว่า ควรส่งเสริมความเข้าใจโดยการประชุมชี้แจงโดยผู้บริหาร หรือส่งครูเข้าอบรมตามหน่วยงานอื่นๆที่จัดขึ้น เพื่อช่วยให้ครูสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการจัดกิจกรรมให้กับเด็กอย่างเหมาะสม อีกทั้งยังต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรเป็นระยะๆและมีการจัดอบรม ส่งเสริมความรู้ให้กับครูจะได้สามารถประยุกต์การใช้หลักสูตรได้และควรจะมีการจัดอบรมเสริมความรู้วัฒนธรรมไทยด้านต่างๆให้กับครูตามความถนัดและความสนใจ

3. การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ด้านการบริหาร บุคลากร ซึ่งโรงเรียนอนุบาลเอกชนในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ไม่มีการจัดการคัดเลือกบุคลากรที่จะสอนวัฒนธรรมไทย โดยส่วนใหญ่จะเลือกจากบุคลากรที่มีทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทยมาสอน ปัญหาที่พบในด้านการบริหาร บุคลากร คือ บุคลากรขาดความรู้ความสามารถในการสอนวัฒนธรรมไทย สอดคล้องกับ วงเดือน สุวรรณศิริ (2539) และวัลยา โกสม (2530) สรุปว่า ปัญหาในการปลูกฝังวัฒนธรรมไทยในจังหวัดสุพรรณบุรี คือ ครูอนุบาลไม่มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยและไม่มีความรู้ในการสอดแทรกวัฒนธรรมในการจัดกิจกรรมการสอนและครูอนุบาลไม่เคยเข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับวัฒนธรรม ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่า การส่งเสริมวัฒนธรรมไทยเป็นสิ่งที่ต้องส่งเสริมอยู่อย่างสม่ำเสมอ ดังนั้น ครูทุกคนในโรงเรียนจึงต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก อบรมและส่งเสริมวัฒนธรรมไทยสอดแทรกอยู่ในทุกเนื้อหาวิชาจะดีกว่าการจะจัดครูที่สอนเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยขึ้นมาโดยเฉพาะ

นอกจากนี้ทางโรงเรียนควรมีการจัดการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านวัฒนธรรมไทย ด้วยวิธีการจัดเนื้อหาและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทยมาให้ศึกษา จากการศึกษาโรงเรียนกรณีตัวอย่าง พบว่า โรงเรียนได้พัฒนาบุคลากรให้ รู้จักวิเคราะห์ตัวเอง มีการอบรมจิต ทั้งยังสนับสนุนให้ครูเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก มีการจัดพระสงฆ์ ผู้ปกครองและวิทยากรมาให้ความรู้ นอกจากนี้ยังมีการจัดประชุมร่วมกันเพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติการสอนวัฒนธรรมไทย ดังที่ อรุณี หรดาล (2537) ได้กล่าวว่า กิจกรรมการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาปทุมวัน สามารถจัดได้หลาย

รูปแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น พื้นฐานเดิมของบุคลากร จุดมุ่งหมายของการพัฒนา ความต้องการของสถานศึกษา งบประมาณ หรือการสนับสนุนจากผู้บริหาร โดยกิจกรรมการพัฒนา อาจจัดได้ 4 รูปแบบ คือ 1) การฝึกอบรมให้ความรู้ 2) การประชุมเชิงปฏิบัติการ 3) การศึกษาดูงานและ 4) การศึกษาต่อ ดังนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่า การสรรหาบุคลากรเป็นกระบวนการที่สำคัญสำหรับทุกโรงเรียน ไม่ว่าจะ เป็นโรงเรียนรัฐบาลหรือเอกชน การสรรหาบุคลากรเป็นขั้นตอนแรกและขั้นตอนสำคัญที่จะได้บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ มีทัศนคติที่ดี ตรงตามความต้องการ ซึ่งจะช่วยให้โรงเรียนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ผู้วิจัยมองว่าโรงเรียนทุกโรงเรียนมีความจำเป็นต้องส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรอยู่เสมอซึ่งรวมถึงบุคลากรในการสอนวัฒนธรรมไทยด้วย โดยการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านวัฒนธรรมไทยทางโรงเรียนสามารถปฏิบัติได้หลายรูปแบบ โดยอาจจัดเตรียมแหล่งศึกษา ค้นคว้าข้อมูลมาให้บุคลากรหรือจัดวิทยากรที่มีความรู้ในด้านต่างๆที่บุคลากรในโรงเรียนสนใจมาให้ความรู้ รวมทั้งการจัดการศึกษาออกสถานที่ เพื่อเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีโอกาสมีประสบการณ์ตรงด้วยตนเอง เพื่อการถ่ายทอดอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำพาโรงเรียนไปสู่เป้าหมายที่วางไว้

ส่วนผู้ปกครอง ทางโรงเรียนได้เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองสามารถเข้ามาร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น อีกทั้งยังสามารถเข้ามาดูและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนนั้นๆ ดังที่พรพิมล แซ่ซี (2540) ได้สรุปว่า ผู้ปกครองมีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน เพื่อที่จะทราบข้อมูล ข่าวสารต่างๆของโรงเรียน สามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ต่อเด็ก เป็นการประสานความร่วมมือกันระหว่างบ้านและโรงเรียน

อีกทั้งผู้วิจัยเห็นว่าในการจัดแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการบริหาร บุคลากร ทางโรงเรียนควรจัดการศึกษา สรรวจความต้องการและความสนใจของบุคลากรแต่ละคนและจัดการอบรมตามความสนใจ สนับสนุนให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ควรมีการพูดคุย อบรม สัมมนาหรือหาผู้รู้ด้านวัฒนธรรมไทยมาเสริมความรู้ให้กับบุคลากรหรือจัดแหล่งศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมไว้ให้และควรมีการประชุมร่วมมือกันปรับปรุง แก้ไขระหว่างผู้บริหารและบุคลากร เพื่อหาวิธีที่ดีที่สุดในการจัดการอบรมเพื่อให้การอบรมมีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การจัดกิจกรรม

4.1 การจัดกิจกรรมด้านภาษาและวรรณกรรม ครูสามารถสอดแทรกภาษาและวรรณกรรมเข้าไปใช้ร่วมกับกิจกรรมหลักได้ เช่น กิจกรรมในห้องเรียนของเด็กอาจจะเรียนเกี่ยวกับการทำผัดผักรวมมิตร วัฒนธรรมด้านภาษาที่ครูสามารถส่งเสริมได้ คือ ชื่อของส่วนประกอบต่างๆ ที่ใช้ในการประกอบอาหาร เช่น ชื่อผัก เนื้อสัตว์ บางครั้งครูสามารถใช้เด็กอ่านซ้ำวิธีการทำอาหาร

ตามที่ครูอ่าน ใช้มือช่วยชี้ลักษณะการอ่าน อ่านจากซ้ายไปขวา และสามารถนำชื่อผักต่างๆ มาเล่นเกม หาสระ พยัญชนะ เช่น หาผักที่มี สระอา ได้แก่ ถั่วฝักยาว แตงกวา เป็นต้น

4.2 การจัดกิจกรรมด้านมารยาท รูปแบบการจัดส่วนใหญ่จะเป็นการสอดแทรกอยู่ในกิจวัตรประจำวันของเด็กที่ทำทุกวัน นอกจากนี้ครูสามารถสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมต่างๆ ได้ จากการเล่านิทานที่มีแง่คิดและคุณธรรมต่างๆ เช่น นิทานชาดก นิทานอีสป เป็นต้น อีกทั้งในการส่งเสริมวัฒนธรรมด้านมารยาท ครูต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กๆ ด้วย

4.3 การจัดกิจกรรมด้านการแต่งกาย ทางโรงเรียนสามารถส่งเสริมได้อยู่ตลอดเวลา โดยการให้ครูเป็นแบบอย่างที่ดีซึ่งครูจะต้องแต่งกายด้วยชุดไทยหรือผ้าไทย บางครั้งในวันสำคัญทางศาสนาหรือกิจกรรมที่สำคัญ ครูจะแต่งชุดไทย นุ่งผ้าซิ่นซึ่งเมื่อเด็กเห็นการแต่งกายของครู นอกจากจะสวยงามแล้ว เด็กยังได้ซึมซับลักษณะของการแต่งกายไทยได้ด้วย และเด็กจะรู้สึกว่าชุดไทยไม่ใช่ชุดที่แปลกประหลาด แต่เป็นชุดที่สามารถใส่ได้ตลอดเวลา

4.4 การจัดกิจกรรมด้านประเพณีและพิธีทางศาสนา สามารถจัดได้โดยการสอนจากเหตุการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้นหรือสอดแทรกอยู่ตลอดเวลาในช่วงกิจวัตรประจำวันของเด็ก เช่น ช่วงเช้าหลังเคารพธงชาติแล้ว เด็กจะสวดมนต์ แผ่เมตตา เดินจงกรมฝึกสมาธิ โดยครูจะต้องให้ความสำคัญกับกิจกรรมในช่วงเช้าไม่ใช่เพียงแต่จำจัดให้ผ่านไปเท่านั้น นอกจากนี้ยังสามารถจัดได้ในช่วงก่อนนอน โดยก่อนที่เด็กจะนอน ทางโรงเรียนสามารถให้เด็ก สวดมนต์ เดินจงกรมหรือนั่งสมาธิก่อนนอน เพื่อให้เด็กเกิดความสงบด้านจิตใจและจะสังเกตเห็นว่าเด็กจะมีความสงบ มีสมาธิมากขึ้นกว่าโรงเรียนที่ไม่ได้เน้นให้เด็กปฏิบัติในด้านนี้

4.5 การจัดกิจกรรมด้านศิลปกรรม รูปแบบของการจัดนั้น เด็กต้องได้ปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าโรงเรียนใดมีทรัพยากรอยู่แล้ว ก็จะเป็นส่วนช่วยส่งเสริมเป็นอย่างมาก แต่ถ้าในกรณีที่โรงเรียนไม่มีทรัพยากรในโรงเรียน ทางโรงเรียนอาจจะให้ชุมชนรอบๆ โรงเรียน เช่น วัด เป็นสถานที่ให้ความรู้กับเด็ก เพราะการให้เด็กได้เห็นของจริงจะทำให้เด็กสามารถเข้าถึงและถ่ายทอดออกมาได้ชัดเจนมากกว่า

4.6 การจัดกิจกรรมด้านการแสดงและการละเล่น รูปแบบของการส่งเสริมฯ ครูสามารถนำสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเด็กมาให้เด็กได้เรียนรู้ เช่น ในด้านการแสดง ครูอาจจะนำนิทานไทย นิทานพื้นบ้านหรือวรรณคดีต่างๆ ของไทย มาใช้ โดยครูอาจจะแสดงให้เด็กดูหรือฝึกซ้อมแล้วให้เด็กแสดงเอง มีการแต่งกายต่างๆ ให้สอดคล้องกัน ทำให้เด็กรู้สึกตื่นเต้นและประทับใจเมื่อได้แต่งชุดไทย นอกจากนี้เด็กยังได้รู้ถึงเรื่องราวของนิทานและวรรณคดีไทยอีกด้วย

ดังนั้นรูปแบบการจัดกิจกรรมฯ สามารถจัดได้หลายรูปแบบ และในการจัดแต่ละครั้งสามารถส่งเสริมวัฒนธรรมไทยได้หลายด้าน โดยครูสามารถบูรณาการให้เข้ากันได้ นอกจากนี้ครูควรจะนำเรื่องที่ใกล้ตัวเด็ก เรื่องที่เด็กพบอยู่เป็นประจำมาส่งเสริมและครูยังต้องทำให้เด็กรู้สึกว่า

วัฒนธรรมไม่ใช่เรื่องที่แปลกแยกไปจากชีวิต จึงจำทำให้การส่งเสริมวัฒนธรรมไทยนั้นประสบผลสำเร็จได้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำการวิจัย เรื่องสาระสำคัญของวัฒนธรรมไทย ให้กว้างขวางขึ้น พร้อมทั้งทำสื่อการสอนออกเผยแพร่ตามโรงเรียนต่างๆ ให้ทั่วถึง
2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนควรมีโครงการฝึกอบรมครูในสถานศึกษา โดยจัดเป็นหลักสูตรระยะสั้นๆ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรม
3. ส่งเสริมการจัดทำเอกสาร เนื้อหาวัฒนธรรมไทย วิธีการสอน การถ่ายทอดวัฒนธรรมไทย ออกเผยแพร่ตามโรงเรียนต่างๆ อย่างทั่วถึง เพื่อที่ครูจะได้มีเอกสารเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยได้อย่างเหมาะสม
4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทย ควรมีการเผยแพร่ ข่าวสารเกี่ยวกับวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้รับความรู้เรื่องวัฒนธรรมไทยอย่างกว้างขวางขึ้น
5. ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูไปอบรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย ตลอดจนค้นคว้าเรื่องวัฒนธรรมไทย โดยมีการจัดมุมความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย เพื่อให้ครูสามารถค้นคว้าได้อย่างกว้างขวางขึ้น เพื่อจะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยให้ได้ผลยิ่งขึ้น
6. ครูทุกคนควรต้องร่วมมือกันในการส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ถือเป็นหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนเพื่อถ่ายทอดวัฒนธรรม แก่นักเรียนทุกครั้งที่มีโอกาสและประพฤติดีเป็นแบบอย่างที่ดีในการส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาโปรแกรมหรือหลักสูตรที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในโรงเรียนอนุบาล แล้วนำไปทดลองใช้
2. ควรจัดการศึกษาสภาพการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในชุมชนทางประวัติศาสตร์
3. ควรมีการศึกษาการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในระดับอนุบาลของหน่วยงานอื่นๆ เช่น กรมศาสนา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นต้น

4. ควรมีการศึกษาการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของสถาบันที่สำคัญต่อเด็ก เช่น สถาบันครอบครัว การให้ความสำคัญและบทบาทของผู้ปกครองที่มีต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมไทย เป็นต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย